

Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk

Anniken Holtet-Stokkebekk

Bacheloroppgave

Forebygge mobbing i barnehagen

Prevent bullying in kindergarten

BLUS

2018

Norsk sammendrag

Tittel: Forebygge mobbing i barnehagen	
Forfatter: Anniken Holtet-Stokkebekk	
År: 2018	Sider: 35
Emneord: Barnehage, mobbing, forebygge, sosial kompetanse	
Sammendrag: <p>Denne bacheloroppgaven handler om tema mobbing og hvordan barnehagelærere kan arbeide med forebygging av mobbing i barnehagen. Jeg har brukt kvalitativt intervju for å undersøke hvordan barnehagelærere arbeidet med forebygging av mobbing i barnehagen og hvilke forebyggende tiltak de gjorde. Gjennom teorien og intervjuene kom det frem at barnehagelærere sammen med personalet må arbeide daglig for å forebygge og stoppe mobbingen. Dette må gjøres ved at personalet er aktive i barns lek både som observatører og deltakere, samtidig må de legge til rette for at den sosiale kompetansen til barna blir styrket slik at barna klarer å samspille med andre. Det kommer også frem at det er nødvendig å ha et godt foreldresamarbeid som er preget av trygghet og tillit for å forebygge og stoppe mobbing i barnehagen.</p>	

Engelsk sammendrag

Title: Prevent bullying in kindergarten	
Author: Anniken Holtet-Stokkebekk	
Year: 2018	Pages: 35
Keywords: Kindergarten, bullying, prevent, social competence	
Summary: <p>This thesis is about bullying and how kindergarten teachers can work to prevent this pressing issue. I used qualitative interviews and methods to get information on how kindergarten teachers work to prevent bullying and what preventative measures they took. Through this theory and the interviews, I found out that kindergartens teachers and other staff works daily to prevent and stop bullying by being active in children's play as both observers and participants. They must also facilitate and strengthen children's social skills, so that they can interact with each other and adults better. Good communication and cooperation with parents is also crucial to prevent and stop bullying in kindergartens.</p>	

Forord

Da er tre år ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Innlandet avd. Hamar ved veis ende. Det har vært tre fantastiske, spennende, slitsomme og ikke minst lærerike år som jeg har fått dele med flotte studievenner. Jeg er nå klar til å ta i bruk min kunnskap og kompetanse i jobben og jeg ser virkelig frem til mange fine år som barnehagelærer. Denne bacheloroppgaven har bidratt til at jeg har fått mer kunnskap om mobbing i barnehagen og har selv blitt mer bevisst i arbeidet med å forebygge mobbing i barnehagen. Jeg stolt av å kunne vise til denne bacheloroppgaven om mobbing da det er et så viktig tema å snakke om.

Takk til alle informantene som stilte opp til intervju og som viste interesse og engasjement for min bacheloroppgave. Dere har bidratt til gode refleksjoner og diskusjoner for hva mobbing er og hvordan man kan arbeide med å forebygge mobbing i barnehagen.

Tusen takk til min veileder Chamilla Kristoffersen for god støtte og veiledning gjennom hele mitt arbeid med bacheloroppgaven. Du har vært til en stor støtte under arbeidet og vist et stort engasjement for oppgaven, det setter jeg stor pris på!

Jeg vil også få takke mine gode kollegaer som har vist engasjement og støtte i mitt arbeid med bacheloroppgaven. Dere har bidratt til gode diskusjoner, tanker, refleksjoner og innspill til oppgaven.

Til slutt vil jeg takke familien min som har støttet og heiet meg frem mot målet. Takk for at dere har vært tålmodige med meg, og vist forståelse for min manglende tilstedeværelse gjennom denne hektiske perioden.

Anniken Holtet-Stokkebekk

Minnesund, 21. mai 2018

Innholdsfortegnelse

NORSK SAMMENDRAG	2
ENGELSK SAMMENDRAG	3
FORORD	4
1. INNLEDNING	7
2. TEORI	9
2.1 MOBBING I BARNEHAGEN	9
2.1.1 <i>Ulike former for mobbing</i>	10
2.1.2 <i>Hvordan foregår mobbing i barnehagen?</i>	11
2.2 FOREBYGGE MOBBING I BARNEHAGEN	12
2.2.1 <i>Anerkjennelse</i>	12
2.2.2 <i>Sosial kompetanse</i>	13
2.2.3 <i>Lek</i>	14
2.3 FORELDRESAMARBEID.....	14
3. METODE	16
3.1 KVALITATIVE OG KVANTITATIVE METODER	16
3.2 VALG AV METODE	16
3.2.1 <i>Kvalitativt intervju</i>	17
3.2.2 <i>Prøveintervju</i>	17
3.2.3 <i>Båndopptaker</i>	18
3.3 VALG AV INFORMANTER.....	18
3.3.1 <i>Transkribering</i>	19
3.3.2 <i>Reliabilitet og Validitet</i>	20
3.4 ETISKE HENSYN.....	20
4. EMPIRI	22
4.1 MOBBING I BARNEHAGEN	22

4.2	FOREBYGGENDE ARBEID.....	23
4.3	SOSIAL KOMPETANSE	24
4.4	FORELDRESAMARBEID.....	25
5.	DRØFTING	26
5.1	MOBBING I BARNEHAGEN	26
5.2	FOREBYGGENDE ARBEID.....	27
5.3	SOSIAL KOMPETANSE	28
5.4	FORELDRESAMARBEID.....	28
6.	AVSLUTTENDE KONKLUSJON	30
	LITTERATURLISTE	31
	VEDLEGG 1: INFORMASJONSSKRIV.....	33
	VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	34
	VEDLEGG 3: SAMTYKKESKJEMA	35

---

1. Innledning

Høsten 2017 var jeg på et foreldremøte i barnehagen hvor foreldreutvalget for barnehagene holdt et foredrag om mobbing i barnehagen. Jeg oppdaget tidlig i foredraget at dette var et tema jeg ikke hadde så mye kunnskap om, så jeg valgte derfor dette som tema i bacheloroppgaven min. Jeg forstod raskt at mobbing var et stort og bredt tema så her måtte jeg tilspisse oppgaven. Jeg valgte derfor å fokusere på hvordan vi som barnehagelærere kan bidra til å forebygge mobbing i barnehagen i aldersgruppen 3-6 år.

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvordan barnehagelærere arbeider med forebygging av mobbing i barnehagen og hvilke forbyggende tiltak de har gjort. Jeg vil undersøke hvordan barnehagen samarbeider med hjemmet både med forebygging, men også dersom deres barn mobber eller blir mobbet.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11) sier følgende om mobbing: «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette». Med bakgrunn i dette har jeg valgt følgende problemstilling:

«Hvordan kan barnehagelærere forebygge mobbing blant 3-6 åringene i barnehagen?»

For å få svar på denne problemstillingen har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode da jeg ønsker å gå i dybden på hvorfor mobbingen skjer og hvordan barnehagelærere kan forebygge mobbing i barnehagen. Jeg har valgt å bruke intervju med åpne spørsmål slik at informanten har mulighet til å svare utfyllende og med egne ord.

Det har lenge vært omdiskutert om man kan anvende begrepet mobbing blant barnehagebarn, da enkelte mener at små barn ikke har som intensjon å mobbe. I stedet har man brukt begreper som erting og ekskludering. Det betyr ikke at erting og ekskludering er mobbing, hvis man ser episodene som enkeltstående. Hvis erting og ekskludering begynner å bli et mønster og det vedvarer over tid så vil det karakteriseres som mobbing (Lund, 2015, s. 10). Jeg har valgt å bruke begrepet mobbing i min oppgave, da jeg selv har opplevd mobbing blant barnehagebarn og har observert at det forekommer i barnehagen.

I denne oppgaven skal jeg gå inn på teori om hva mobbing er, hvordan mobbingen foregår og hva man kan gjøre for å forebygge mobbing i barnehagen. I metodekapittelet vil jeg redegjøre jeg for mitt valg av metode. Videre vil jeg presentere empirien og drøfte den opp mot teorien. Avslutningsvis vil jeg komme med en kort konklusjon og svare på problemstillingen.

---

2. Teori

I dette kapitlet vil jeg først se på ulike definisjoner av mobbing for å få en forståelse av hva mobbing er og hvordan den foregår i barnehagen. Videre vil jeg se på teori om forebygging av mobbing, hvor jeg går inn på anerkjennelse, sosial kompetanse og lek som viktige faktorer i det forebyggende arbeidet. Til slutt vil jeg gå inn på teori om foreldresamarbeid for å få innsikt i hvordan man kan samarbeide med foreldre på en best mulig måte for å forebygge og stoppe mobbing i barnehagen. Den teorien jeg har valgt å fremstille vil hjelpe meg med å svare på problemstillingen sammen med empirien fra informantene.

2.1 Mobbing i barnehagen

Mobbing er et begrep som blir mer og mer brukt i barnehagesammenheng sammen med begrepene erting og ekskludering. Men hva er egentlig forskjellen på mobbing, erting og ekskludering? I følge Kristensen (2014, s. 48) kan erting være å gi hverandre kallenavn eller tulle med hverandre hvor begge parter er med på leken. Mens ekskludering ofte handler om å bli ekskludert fra gruppen fordi det har vært en foregående konflikt og man svarer med å ekskludere andre fra leken (Idsøe & Roland, 2017, s. 29). Erting og ekskludering er ikke nødvendigvis mobbing, da barn eksperimenterer med ulike måter å oppføre seg på, og det er en del av den sosiale læringen. Dersom disse hendelsene vedvarer over tid og det vises klare tegn på ubehag hos den som blir ertet og ekskludert, og man i tillegg observerer en ubalanse i maktforholdet, vil det ifølge Lund (2015, s. 10) kunne betraktes som mobbing.

For at personalet skal kunne oppdage og forebygge mobbing, er det viktig å ha tilstrekkelig med kunnskap om hva mobbing er og hvordan mobbingen foregår. Personalet bør ha en felles forståelse for hva som betegnes som mobbing.

Dan Olweus er en sentral forsker som blir sett på som en av de fremste mobbeforskerne i Norge og Skandinavia. Han definerer mobbing slik:

En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer ... den som blir utsatt for de negative handlingene, har vanligvis ikke så lett for å forsvare seg og er ofte litt hjelpeløs overfor den eller de som plager ham eller henne (Olweus, 1992, s. 17-18).

Som vi ser i denne definisjonen betegner Olweus mobbing som negative handlinger mot en person eller en gruppe som ikke klarer å forsvare seg, og handlingene skjer over tid. Olweus støtter seg til Erling Roland som er professor i pedagogisk psykologi, og som definerer mobbing slik: «Mobbing er fysiske eller sosiale negative handlinger, som utføres gjentatte ganger over tid av en person eller flere, og som rettes mot en som ikke kan forsvare seg i den aktuelle situasjonen» (Roland, 2014, s. 25).

I likhet med Olweus og Roland, definerer Barne- og familiedepartementet (2004, s. 4) mobbing som når en person eller en gruppe blir plaget gjentatte ganger og over tid, og at det foregår et skjevt maktforhold mellom den som mobber og den som blir mobbet.

Negative handlinger er handlinger hvor en person med hensikt prøver å påføre og skape ubehag for andre. Dette kan være verbale handlinger hvor man kommer med slengbemerkinger og sier ubehagelige ting som sårer andre. Det kan også være fysiske handlinger som utøves ved blant annet klyping, slag og spark. Negative handlinger kan skje uten ord og fysisk kontakt, dette skjer ved blant annet stygge gester som å snu ryggen til annen for å unngå vedkommende (Olweus, 1992, s. 17-18).

Som vi ser finnes det flere forskjellige definisjoner på hva mobbing er. Det som gjentar seg i de fleste definisjonene er at et individ eller en gruppe blir utsatt for negative handlinger som gjentar seg over tid. Videre ser vi at mobbingen forutsetter et skjevt maktforhold mellom offer og den som mobber, hvor offer vanligvis ikke har så lett for å forsvare seg. Det finnes også ulike former for mobbing, og det skal jeg si noe om i neste avsnitt.

2.1.1 Ulike former for mobbing

Mobbing kan foregå i flere ulike former og de som er mest utbredt er fysisk, verbal og relasjonell mobbing. Idsøe og Roland (2017, s. 29) skriver at fysisk mobbing innebærer fysiske handlinger som å slå, sparke, dytte eller kaste gjenstander på andre. Mens verbal mobbingen kan være å si stygge ord og gi andre kallenavn som man ikke vil høre og som vil søre vedkommende. Det kan også være trusler om at man skal gå til fysisk angrep ved for eksempel å sparke vedkommende hvis man ikke får den leken man aller helst vil leke med selv. Relasjonell mobbingen blir sett på som den usynlige mobbepformen som går ut på å utestenge og ekskludere andre fra leken, og spre rykter om andre (Idsøe og Roland, 2017, s. 29).

Christoffersen og Pettersen (2011, referert i Helgesen 2014, s. 27) deler mobbingen inn i direkte og indirekte mobbing. Hvor den fysiske og verbale mobbingen blir sett på som direkte mobbing, da den foregår åpent og direkte mot den personen eller gruppen man ønsker å såre. Mens den relasjonelle mobbingen blir sett på som både direkte og indirekte mobbing. Direkte mobbing ved at mobberen utfører handlinger direkte mot den man ønsker å ekskludere, eller indirekte ved å gå bak andres rygg og fortelle løgner og usannheter om andre. Den direkte mobbingen er lettere å oppdage da den både ses og høres, i motsetning til den indirekte mobbingen som oftest foregår i det skjulte og kan være vanskelig å oppdage for de voksne.

2.1.2 Hvordan foregår mobbing i barnehagen?

Negative handlinger som dytting, biting, grimaser, ta leker fra hverandre og ekskludere andre fra lek er handlinger man ofte ser i 2-4 årsalderen i barnehagen (Tremblay, 2010, referert i Idsøe & Roland, 2017, s. 14). Crick, Casas og Mosher (1997, referert i Helgesen, 2014, s. 28) gjennomførte en kvantitativ studie for å finne ut hvilke former for mobbing barnehagebarn utøvde. Her ble det registrert handlinger som å kaste ting på andre når man ikke fikk viljen sin og trusler om å ødelegge andres lek hvis de ikke fikk være med

Sonja Perren (2000, referert i Helgesen, 2017, s. 28) registrerte i sin studie at både direkte og indirekte mobbing forekom i barnehagen. Direkte mobbing i form av slag, spark og klyping, og indirekte mobbing ved å fortelle løgner om andre. Indirekte mobbing var også noe Ostrov, Wood, Jansen, Casas og Crisk (2004, referert i Helgesen, 2017, s. 29) oppdaget i sine studier, hvor de så at barn kunne fortelle hemmeligheter og spre løgner om andre barn. Det kan også forekomme at et barn blir ekskludert fra leken gjentatte ganger fordi vedkommende ikke har riktig farge på klærne sine. Dette stemmer overens med studien som Kirves & Sajaniemi (2012, s. 393) gjennomførte. Der ble det registrert at den vanligste formen for mobbing var å ekskludere og utestenge andre barn fra blant annet leken. Hvis disse nevnte handlingene blir gjentakende over tid og utvikler seg til et mønster, vil det ifølge Olweus (1992, s. 18) bli betegnet som mobbing.

2.2 Forebygge mobbing i barnehagen

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017, s. 11) slår fast at barnehagen skal forebygge krenkelser og mobbing. Hvis et barn opplever å bli mobbet eller krenket, har barnehagen en plikt til stoppe og ta tak i dette. For å kunne forebygge mobbing i barnehagen er det nødvendig at personalet har kunnskap om hva som betegnes som mobbing og hvordan det forekommer i barnehagen.

Idsøe og Roland (2017, s. 16) skriver at observasjon er et viktig verktøy i arbeidet med å forebygge mobbing i barnehagen. Det kan brukes til å fange opp begynnende eller allerede eksisterende mobbing blant barn. Det er viktig at de voksne forstår forskjellen på «vanlige» negative handlinger som oppstår blant uenige barn og de negative handlingene som er gjentakende over tid og som betegnes som mobbing.

Lund (2014, s. 115-16) legger vekt på viktigheten av de trygge voksne i det forebyggende arbeidet. Når barna føler seg trygge på de voksne i barnehagen og vet at de vil hjelpe og støtte dem, vil det være lettere for barna å be om hjelp hvis de føler seg mobbet på ett eller annet vis. Men hvis barna føler seg utrygge og ikke opplever å få den støtten og hjelpen de trenger, kan det føre til at de trekker seg unna de sosiale situasjonene og er for seg selv. Dette kan igjen gå utover barna, da mobberne vil se på dem som et svakt punkt fordi de hverken sier ifra til de voksne eller tar igjen (Lund, 2014, s. 117).

2.2.1 Anerkjennelse

Anerkjennelse er en holdning og væremåte man som menneske har tilegnet seg. Det vises gjennom omsorg og støtte, og vil bidra med å legge grunnlaget for en god selvtillit, selvrespekt og selvverd (Lund & Helgeland, 2016, s. 4). De erfaringene barnet tilegner seg ved å bli anerkjent av andre, vil bidra til at barnet utvikler selvtillit og vil lettere kunne inngå i sosiale samspill med andre. Videre skriver Lund & Helgeland (2016, s. 13) at hvis et barn stadig opplever mobbing og negative erfaringer, vil det kunne få problemer med å opparbeide seg trygghet og selvtillit. Mobbingen vil kunne føre til utfordringer i den sosiale og emosjonelle utviklingen. Det er derfor viktig at de voksne i barnehagen står frem som gode rollemodeller ved å anerkjenne barnas holdninger og væremåte. Da vil barna føle seg sett og inkludert, noe som igjen vil skape en trygghet for dem. De voksne må også gi støtte

---

og veiledning til de barna som trenger det, slik at de kan tilegne seg gode holdninger og væremåter (Lund & Helgeland, 2016, s. 13)

2.2.2 Sosial kompetanse

Barne- og familiedepartementet (2004, s. 6) skriver at sosial kompetanse handler om å kunne samspille med andre og lykkes i å omgås med andre. Hver eneste dag samspiller barn med andre barn og voksne, og den sosiale kompetansen har en stor betydning for hvordan barn mestrer hverdagen og de sosiale samspillene med andre barn og voksne. Videre skriver Barne- og familiedepartementet (2014) at sosial kompetanse også består av ulike sosiale ferdigheter som er nødvendig for å mestre i møte med andre. Dette er ferdigheter som empati og rolletaking hvor man har en forståelse for og kan sette seg inn i andres perspektiver og tanker. Prososial atferd er også en nødvendig ferdighet for å kunne dele, hjelpe og oppmuntre andre. Videre har vi selvkontroll og selvhevdelse som er viktige sosiale ferdigheter å ha. Selvkontroll handler om å utsette egne behov i situasjoner som krever turtaking, felles avgjørelser og å takle konflikter, mens selvhevdelse handler om å kunne hevde seg selv på en god måte, og stå imot eventuelle gruppepress (s. 8-9).

Kari Lamer (2014, s. 9) skriver at den sosiale kompetansen bidrar til at barna opplever en positiv sosial selvoppfatning som vil gi de tro på seg selv, og vil føre til at de lykkes i å ta initiativ til det sosiale samspillet med andre. Videre skriver Lamer (2014, s. 10) at hvis det stadig gjentar seg at man mislykkes i samspill med andre, vil det kunne føre til at man blir avvist av andre barn og voksne, samtidig som man vil gå glipp av mange læringsopplevelser og positive erfaringer. Det er derfor viktig å tilegne seg en sosial kompetanse både for å stoppe mobbing, men også for å forebygge mobbing.

Kari Lamer (1997b, referert i Lamer, 2014, s. 47) skriver at personalet bør ha kunnskap og ferdigheter til å kunne gjennomføre barnesamlinger med fokus på situasjoner som barn ofte kan kjenne seg igjen i. Ved å ta i bruk rollespill i barnesamlingene med fokus på hverdagssituasjoner, vil det bidra til mer engasjerte barn, samtidig som det vil bidra til at barn kjenner seg mer igjen i temaene som tas opp. Dette har vist seg å være viktig i arbeidet med å forstå hva som er greit og ikke i det sosiale samspillet.

2.2.3 Lek

I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2017, s. 20) kommer det tydelig frem at leken skal ha en sentral plass i barnehagen og den skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Det står også at personalet skal legge til rette for et inkluderende lekemiljø hvor alle barn kan delta og oppleve glede i leken. De skal også bidra med støtte og veiledning hvis leken medfører utestengelse og uheldige samspillsmønstre. Barne- og familiedepartementet (2014, s. 10) understreker at aktive og tydelige voksne er nødvendig for å skape et trygt og godt miljø for alle barna i barnehagen. Dette krevet et personale som har kunnskap om betydningen av sosialt samspill, setter tydelige grenser, kommuniserer godt med foreldrene og som tar ansvar for å skape et sosialt miljø som innebærer vennskap og sosial trygghet for alle barn.

I følge Wolf (2014, s. 19) kan barns lek ses på som en livs- og læringsform, da leken er barnas måte å leve på. Leken er sentralt i barns liv og det er gjennom leken de får uttrykt sine opplevelser og følelser. Videre skriver Wolf (2014, s. 20) at barna har ingen hensikt med å lære seg noe gjennom leken, da de leker for lekens skyld. Gjennom å observere barns lek ser vi at det er gjennom leken barna tilegner seg kunnskap om hvordan man skal samarbeide, kommunisere og vise empati. Wolf (2014, s. 115-16) understreker at det er viktig at personalet har kunnskap om lek, og at de kan legge til rette for lek som fremmer utvikling og læring. Personalet må være aktive tilskuere i barns lek, for å kunne observere og oppdage hvis barn ikke deltar i leken eller holdes utenfor. Disse barna vil trenge støtte og veiledning for å komme seg inn i leken.

2.3 Foreldresamarbeid

I Barnehageloven §1 (2005) står det nedfelt at “Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling”. I forskriften til loven, *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2017, s. 29) står det at barnehagen skal legge til rette for et godt foreldresamarbeid hvor barnets beste skal stå i fokus. De fleste barn tilbringer store deler av dagen i barnehagen og et godt samarbeid mellom barnehage og hjem vil være viktig for å ivareta barnas allsidige behov. Barnehagen må derfor sammen med foreldrene utveksle nødvendig informasjon knyttet til barnets helse, trivsel, utvikling og læring.

For å få til et godt foreldresamarbeid må personalet møte foreldrene med åpenhet og respekt for å unngå at de trekker seg unna (Glaser, 2013, s. 17). Videre påpeker Glaser (2013, s. 21) at et godt foreldresamarbeid forutsetter at personalet har gode holdninger, er lyttende og skaper trygghet og tillit til foreldrene. Det vil være lettere å ta opp vanskelige temaer med foreldre hvis samarbeidet er preget av gjensidig tillit og respekt.

---

3. Metode

Metode betyr å følge en bestemt vei og er de verktøyene vi anvender for å få svar på de ulike forskningsspørsmålene. Samfunnsvitenskapelig metode anvendes når man skal forske på det som omhandler mennesker og det samfunnet vi lever i. Målet er å få tilstrekkelig informasjon om den sosiale virkeligheten, få kunnskap om hvordan informasjonen kan analyseres og hva den forteller oss om de samfunnsmessige forholdene (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 16).

Når vi skal velge hvilken metode vi skal bruke, kan vi velge mellom to typer metoder i samfunnsforskningen; kvalitativ og kvantitativ metode. Før man velger hvilken metode man skal bruke er det lurt å se på hvilken metode som kan gi oss mest mulig svar på den problemstillingen vi har. Jeg vil derfor gå kort inn på de to ulike metodene og se på hva som skiller dem fra hverandre. Videre vil jeg begrunne mitt valg av den metoden jeg ønsker å bruke og hvordan jeg har innhentet informasjon fra informantene. Jeg vil deretter gå inn på valg av informanter og hvordan jeg behandlet informasjonen jeg fikk fra informantene. Før jeg til slutt tar for meg de etiske retningslinjene som må følges i en forskningsundersøkelse.

3.1 Kvalitative og kvantitative metoder

Kvalitative metoder handler om å ha en direkte kontakt med informantene i forskningen, og det kan være blant annet gjennom observasjoner eller et intervju (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 16). Kvantitative metoder handler om å innhente data gjennom spørreundersøkelser hvor det er mange deltakere. Det er lite fleksibilitet i denne metoden da det ofte er mange informanter som blir stilt de samme spørsmålene, hvor det på forhånd er oppgitt svaralternativer (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). De resultatene man får fra den kvalitative metoden presenteres i form av tekst, mens resultatene fra den kvantitative metoden blir framstilt gjennom statistikker og diagrammer.

3.2 Valg av metode

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitativ metode, da jeg ønsker å gå mer i dybden på hvorfor mobbingen skjer i barnehagen og hvordan barnehagelærere kan forebygge mobbingen blant 3-6 åringene i barnehagen. Kvalitativ metode kan bestå av flere

---

innsamlingsmetoder som blant annet observasjon, intervju og samtaler. Den kvalitative metoden er fleksibel og stiller åpne spørsmål hvor informanten har mulighet til å svare mer utfyllende og detaljert, og bruke sine egne ord (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). En av de viktigste målene med den kvalitative metoden er å få en forståelse av den sosiale virkeligheten ved å gå i dybden og finne forklaringer for hvordan ting skjer og hvorfor det skjer (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Siden relasjonen mellom forsker og informant ikke er så formell i den kvalitative metoden og det ofte er åpne spørsmål, vil det være lettere å tolke svarene til informanten og komme med eventuelle oppfølgingsspørsmål for å få et mer utfyllende svar og for å unngå misforståelser.

3.2.1 Kvalitativt intervju

Et kvalitativt intervju er en fleksibel metode som kan være en samtale mellom forsker og informant, hvor forskeren stiller åpne spørsmål som kan gi oss fyldige og detaljerte svar (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 77). For meg var det viktig å få fyldige og detaljerte svar fra informantene, derfor var åpne spørsmål en fordel. I følge Bergsland og Jæger (2014, s. 71) er det kvalitative intervjuet basert på et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og informant, og intervjuet foregår mer som en samtale enn rene spørsmål og svar. Jeg har valgt å ha et delvis strukturert intervju, hvor jeg har utarbeidet en intervjuguide (vedlegg 2) som vil være et utgangspunkt for intervjuet. I intervjuguiden har jeg formulert åpne spørsmål, slik at informanten selv kan svare med egne ord. Under intervjuet er det viktig at jeg har fullt fokus på informanten og lytter til det vedkommende har å si og stiller oppfølgingsspørsmål hvis det er behov for det. Dette påpeker også Bergsland & Jæger (2014, s. 72) som viktige faktorer under intervjuet.

3.2.2 Prøveintervju

Jeg valgte å gjennomføre et prøveintervju på en medstudent for å kunne sette meg inn i rollen som intervjuer, og for å se om mine spørsmål var konkrete og relevante i forhold til min problemstilling. Dette mener også Bergsland & Jæger (2014, s. 70) er lurt for å kunne se om spørsmålene i intervjuguiden er relevante og tydelige for oppgaven. Under prøveintervjuet fikk jeg erfare at enkelte av spørsmålene i intervjuguiden var litt for utydelige og lange. Etter prøveintervjuet omformulerte spørsmålene så de ble tydeligere og mer konkrete. Siden jeg aldri har brukt en båndopptaker før, valgte jeg å ta den med meg under prøveintervjuet for å merke kvaliteten med og uten bakgrunnsstøy. Prøveintervjuet

---

bidro til at jeg fikk utbedret noen av spørsmålene mine samtidig som jeg følte meg tryggere på rollen som intervjuer.

3.2.3 Båndopptaker

I følge Bergsland og Jæger (2014, s. 70) er det fornuftig å bruke en båndopptaker under intervjuet for å kunne lytte aktivt til det som blir sagt og kunne konsentrere seg om informanten. Det vil også være enklere å komme med oppfølgingsspørsmål når man har fullt fokus i intervjuet. Jeg valgte derfor å bruke båndopptaker som hjelpemiddel for å sikre at jeg fikk med meg korrekt informasjon som blir gitt under intervjuene. Det ga meg også mulighet til å ha fullt fokus på informanten og være fullt tilstede under intervjuet. Jeg valgte likevel å notere litt underveis for å ha en viss kontroll over viktig informasjon.

3.3 Valg av informanter

For å finne informanter valgte jeg å ringe til tre forskjellige barnehager, hvor jeg startet med å presentere meg selv og informere om min bacheloroppgave. Jeg spurte om de hadde noen barnehagelærere som hadde kompetanse om mobbing i barnehagen som kunne tenke seg å stille opp til et intervju om temaet «forebygging av mobbing i barnehagen». Alle de tre barnehagene jeg ringte til hadde en barnehagelærer hver som arbeidet med barn aldersgruppen 3-6 år som var villig til å stille opp til et intervju. Jeg sendte ut et informasjonsskriv (vedlegg 1) til de tre barnehagelærerne hvor jeg informerte om tema, varighet på intervju, ønske om bruk av båndopptaker og at all informasjon ville bli anonymisert slik at vedkommende ikke skulle kunne bli gjenkjent. Jeg informerte også om at det var frivillig å delta i intervjuet og at de når som helst kunne trekke seg uten å måtte oppgi noen grunn.

De tre barnehagelærerne jeg intervjuet var alle kvinner med forskjellig erfaring fra barnehageyrket. Siden informantene skal anonymiseres har jeg valgt å kalle dem for informant A, B og C.

Informant A: Kvinnelig pedagogisk leder i 30 årene.

Arbeidserfaring: Jobbet tidligere som vikar i barnehage i 6 år, og jobber nå sitt første år

som pedagogisk leder.

Utdanning: Barnehagelærerutdanning

Informant B: Kvinnelig pedagogisk leder i 40 årene.

Arbeidserfaring: Jobbet som assistent i 4 år, og jobbet som pedagogisk leder i 12 år

Utdanning: Førskolelærerutdanning, styrerutdanning og veileder 1 og 2

Informant C: Kvinnelig pedagogisk leder i 40 årene.

Arbeidserfaring: Jobbet som pedagogisk leder i 14 år

Utdanning: Førskolelærerutdanning og veilederutdanning

Bergsland og Jæger (2014, s. 72) skriver at det er viktig at informanten befinner seg i en atmosfære hvor vedkommende føler seg trygg og kan slappe av nok til å snakke om egne opplevelser. Derfor valgte jeg å gjennomføre intervjuene på informantenes arbeidsplass, samtidig som jeg lot informanten velge det tidspunktet som passet best i forhold til deres arbeidsoppgaver. Intervjuene varte mellom 45-60 minutter. Jeg startet hvert intervju med å informere om at deres svar ville bli anonymisert og at de når som helst kunne trekke seg fra intervjuet uten å måtte oppgi noen grunn for det. Jeg hadde også med et samtykkeskjema (vedlegg 3) som både informant og jeg skrev under på. Før selve intervjuet startet stilte jeg noen enkle spørsmål om informantens utdannelse og erfaring for å løse opp stemningen og for å få samtalen i gang.

3.3.1 Transkribering

Da intervjuene var gjennomført satt jeg igjen med råmateriale. Umiddelbart satte jeg i gang arbeidet med å transkribere intervjuene. Dette var en lang prosess og tok litt tid, men det ga meg en mulighet til å kunne gå igjennom intervjuet på nytt og notere meg de tankene som dukket opp underveis. Da jeg var ferdig med å transkribere alle intervjuene, opprettet jeg meg et dokument hvor jeg sorterte alle svarene og plasserte dem i forskjellige kategorier. Dette lettet arbeidet mitt når jeg skulle starte på analysekapittelet, for da hadde jeg all informasjon til hvert tema samlet.

3.3.2 Reliabilitet og Validitet

Reliabilitet omhandler hvor nøyaktig forskningen utføres og hvordan datamaterialet blir samlet inn, bearbeidet, analysert og tolket som gjør at de er pålitelige og nøyaktige (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Hvis noen av spørsmålene i intervjuet blir misforstått vil det kunne oppstå unøyaktige svar som ikke vil være relevante i forhold til min problemstilling. Dette var en av grunnene til at jeg valgte å gjøre et prøveintervju på en medstudent, for å kunne rette på de spørsmålene i intervjuguiden min som var dårlig formulert eller mulige å misforstå. På den måten har jeg sikret at spørsmålene er relevante i forhold til min problemstilling og at nøyaktigheten og påliteligheten på svarene jeg har fått har økt.

Validitet omhandler hvor relevant datamaterialene som blir samlet inn er i forhold til oppgavens problemstilling (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). I min oppgave skulle jeg finne ut hvordan barnehagelærere kunne forebygge mobbing i barnehagen og da inn mot aldersgruppen 3-6 år. Det var derfor et krav om at informantene jeg skulle intervjuer var barnehagelærere som arbeidet med barn i alderen 3-6 år og at de hadde kunnskap om mobbing og forebyggende arbeid. Svarene jeg fikk fra barnehagelærerne var derfor relevante i forhold til tema mobbing og forebyggende arbeid.

3.4 Etske hensyn

I forskningsarbeid har forskeren et etisk ansvar som må følges og Bergsland & Jæger (2014, s. 83-84) knytter det til tre hovedprinsipper: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser.

Bergsland & Jæger (2014, s. 85) skriver at informert samtykke innebærer at informantene får informasjon om undersøkelsens overordnede mål og hva datamaterialene skal brukes til. Det er også viktig at informantene blir informert om at deltakelsen er frivillig og at de når som helst kan trekke seg uten å måtte oppgi noen grunn. Dette har jeg gjort ved å sende ut et informasjonsskriv om deltakelsen av intervjuet til informantene i forkant av intervjuet. Informasjonsskrivet inneholdt nødvendig informasjon om hva deltakelsen i intervjuet gikk ut på og hvordan informasjonen som ble gitt ville bli brukt.

Videre skriver Bergsland & Jæger (2014, s. 85) at konfidensialitet innebærer å verne om de personlige opplysninger som kan avsløre informantens identitet og påse at de ikke blir offentliggjort eller gjenkjent. Det kom tydelig frem i informasjonsskrivet jeg sendte ut at all informasjon ville bli behandlet anonymt. Jeg valgte også å kalle informantene for «Informant A», «Informant B» og «Informant C». Før vi startet intervjuet skrev jeg og informantene under på et samtykkeskjema for å forsikre om at all informasjon ville bli behandlet konfidensielt. Det kom også frem at informanten når som helst kunne trekke seg fra deltakelsen og at all informasjon da ville bli slettet med en gang. Det siste hovedprinsippet er konsekvenser, det innebærer at forskeren har som ansvar å ta hensyn til at informantene ikke utsettes for skade eller alvorlige belastninger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85)

Jeg har i dette arbeidet tatt nødvendige etiske hensyn ved å sende ut informasjonsskriv, underskrevet samtykkeskjema og anonymisert informantene for å unngå at de skal bli gjenkjent. All informasjon jeg fikk fra informantene og alle notatene fra transkriberingen ble anonymisert. Så fort intervjuet var over transkriberte jeg intervjuet og slettet lydfilen med en gang, dette for å unngå at andre skulle få tak i informasjonen. De notatene jeg foretok meg og notatene fra transkriberingen ble oppbevart i en egen mappe på min datamaskin som var låst med en personlig kode.

---

4. Empiri

I dette kapittelet vil jeg presentere de empiriske funnene som jeg fikk gjennom intervjuene av informantene, jeg har valgt å presentere de funnene som er mest relevante i forhold til min problemstilling «*Hvordan kan barnehagelærere forebygge mobbing blant 3-6 åringene i barnehagen?*». Jeg har valgt å dele de empiriske funnene inn i fire kategorier for å gjøre det oversiktlig: mobbing i barnehagen, forebyggende arbeid, sosial kompetanse og foreldresamarbeid.

4.1 Mobbing i barnehagen

Det første jeg spurte informantene om var hvordan de vil definere begrepet mobbing. Det alle informantene svarte var at mobbing handler om negative handlinger mot et eller flere barn som er gjentakende over tid. Informant B vektla også at den som mobbet hadde en intensjon om å skaffe seg makt eller gjøre emosjonell skade. Alle informantene var også sikre på at mobbing skjer i barnehagen, da de selv hadde observert eller hadde vært vitne til det. Informant C mente at mobbingen forekom mest hos de eldste barna, da de yngste ikke er fullt klar over konsekvensene av sine handlinger enda, da deres handlinger ikke er målrettet, men heller en utprøvelse.

Informant A opplever mobbingen som mer verbal enn fysisk, gjennom spydige kommentarer som «du har ikke på deg blå t-skjorte så du får ikke være med oss å leke» og «hvis jeg ikke får den sykkelen av dere, får ikke dere komme i bursdagen min». Det var oftest i leken at denne mobbingen fant sted. Informant B og informant C hadde også opplevd den verbale mobbingen, men det var den relasjonelle mobbingen de hadde mest fokus på. Grunnen til dette var fordi det er den mobbingen som er vanskeligst for de voksne å observere, men den forekommer ofte i barnehagen og gjenspeiles gjennom leken. Informant C utdyper dette slik «barn blir ekskludert fra leken på grunn av feil klesvalg eller feil farge på skoene», videre forteller informant C at «de ekskluderer barna ved å løpe fra dem eller snu ryggen til».

Videre spurte jeg informantene om hva de tenker grunnen er til at mobbing forekommer i barnehagen, her svarer informant A følgende: «i en barnehageverden er det mye lek og det er viktig for barna å ha gode lekekamerater. Jeg tror derfor det kan oppstå mobbing på grunnlag av at det blir konkurranse om de beste lekekameratene i barnehagen». Informant C mente

---

mobbingen forekom i barnehagen fordi barna manglet nødvendig sosial kompetanse til å beherske de sosiale kodene i barnehagehverdagen. Mens informant B mente det var foreldrene som la grunnlaget for mobbingen i barnehagen gjennom å snakke nedsettende om andre familier mens barna var til stedet.

4.2 Forebyggende arbeid

På spørsmål om hvilke tiltak de gjennomførte for å forebygge mobbing i barnehagen kom det frem at de jobbet både med sosial kompetanse, lekegrupper og kursing av ansatte i mobbeatferd. Informant A hadde fokus på lekegrupper, hvor barna ble delt inn i smågrupper på tvers av alder og kjønn. Dette bidro til at de barna som vanligvis ikke leker sammen, nå fikk mulighet til å bli kjent. I ettertid har de sett at dette har bidratt til at barna har fortsatt å leke sammen etter endt lekegruppe.

I barnehagen til informant B var de opptatt av at alle skulle ha noen å leke med, og at ingen skulle leke alene. Hvis det var enkelte barn som ikke hadde noen å leke med, fikk de hjelp og veiledning av de voksne til å komme seg inn i leken med de andre barna. Videre understreker informant B at «det betyr ikke at barna må si ja til alle, men man må ha en grunn til hvorfor man holder de andre ute av leken».

Informant C forteller at de i personalgruppen arbeider med å forstå begrepet mobbing i barnehagen, hvor hele personalgruppen har vært på kurs om mobbing i barnehagen. Dette skulle bidra til at personalet fikk en bedre forståelse for hva mobbing er og hvordan de kan forebygge mobbing i barnehagen. Det vil også være lettere å vite hva man skal se etter og hvilke tiltak som må settes inn hvis man opplever mobbing i barnehagen.

I intervjuene stilte jeg også et spørsmål om hvordan personalet i barnehagen kan bidra til å forebygge mobbing. Der svarte informantene ganske så likt at hovedfokuset for personalet er å være en trygg og omsorgsfull voksen som er tilgjengelig for barna til enhver tid gjennom barnehagehverdagen. Det er da viktig at man ikke har forstyrrende elementer som telefonkontakt, pedagogisk arbeid på avdeling og for mye privat prat mellom personalet. Ved å skape en kultur blant de ansatte for å forebygge en slik kultur bør være fokus på avdelingsmøtene. I tillegg skal personale fremstå som gode rollemodeller, vise interesse og være deltakende i barns lek, enten som en observatør eller som en del av leken.

4.3 Sosial kompetanse

På spørsmålet jeg stilte informantene om hva de legger i begrepet sosial kompetanse, mente alle informantene at sosial kompetanse handler om å kunne samspille med andre barn og voksne. Informant C la stor vekt på at sosial kompetanse har stor betydning for barns utvikling. Det vil si at barnet skal utvikle evnen til å samarbeide, gi omsorg og ha empati ovenfor de andre barna. Både de barna de leker godt med og de barna de ikke har like god kontakt med. Informant B mener at barn skal lære å utvikle evnen til å støtte og hjelpe hverandre, være ærlig og vise medfølelse i ulike situasjoner. De skal klare å si sin mening slik at de blir hørt og sett uansett alvorlighetsgrad av situasjonen. Informant A mener sosial kompetanse er viktig for å skape trygge og gode relasjoner slik at de kan bidra til at barna får lettere kontakt med andre barn og kan knytte vennskap.

Alle informantene så en sammenheng mellom sosial kompetanse og mobbing, da det å ikke ha en god sosial kompetanse kan føre til at barna ikke forstår at mobbing ikke er greit. Det kan også føre til at et barn kan bli sett på som det svakeste barnet i gruppen og sjansen for å bli utsatt for mobbing er derfor stor.

Informant A bruker enkel dramatisering med bakgrunn i ulike positive og negative hendelser som kan skje i en leksituasjon og videre reflektere om hva som har skjedd, hvorfor det skjedde, om det var greit og hva man kunne gjort annerledes. Informant A mener dette er fin metode for at barn kan reflektere over handlinger de har vært deltakende i og få en forståelse for at dette ikke er greit. Informant B og informant C har begge fokus på å lære barn å ta kontakt med hverandre og kunne skape en trygghet slik at de tørr å ta kontakt med andre. Dette gjorde de ved å ta opp viktige temaer i samling, og reflekterte sammen med barna om hva som er rett og galt. Videre sa informant B at personalet tilrettelegger med lekegrupper som gjør at et barn som ikke har forstått lekekoden, vil se andre barn leke sammen i mindre grupper og lære igjennom disse relasjonene. De andre barna er da rollemodeller for det barnet som har vanskeligheter med å komme inn i leken. Informant C legger også til rette for at barna skal kunne snakke om følelser og lære å bli kjent med egne og andres følelser.

4.4 Foreldresamarbeid

Alle informantene mener det er viktig å ha en god dialog og et godt samarbeid med foreldre jevnt over i hverdagen. Det er avgjørende å ha et godt samarbeid med foreldrene for å sikre tiltak hvis et barn mobber eller blir mobbet. Informant A understreker at det er viktig å følge opp disse hendelsene med foreldresamtaler for å kunne kartlegge veien videre med foreldrene. Informant B mener det bør innkalles til et møte med foreldrene med en gang mobbingen oppstår, hvor møte holdes på et møterom og ikke i garderoben blant andre barn og foreldre.

På spørsmål om hva foreldrene kan bidra med i det forebyggende arbeide mener informant A at foreldrene bør snakke mer åpent med barna sine om mobbing, hva mobbing er og hvilke konsekvenser det kan ha. Informant B mente at foreldrene burde bli flinkere til å invitere med seg andre barn enn bare de man alltid har med seg hjem. Dette mente informant B var viktig for å kunne inkludere de barna som blir holdt utenfor gruppen. Informant C mener det viktigste foreldrene kan bidra med er å være gode rollemodeller og vise hvordan man skal være mot andre mennesker.

---

5. Drøfting

I dette kapittelet vil jeg drøfte de empiriske funnene jeg fikk gjennom intervjuene av informantene opp mot teorien jeg har belyst i teorikapittelet. Jeg har valgt å dele de inn i fire kategorier, for å gjøre det oversiktlig: mobbing i barnehagen, forebyggende arbeid, sosial kompetanse og foreldresamarbeid.

5.1 Mobbing i barnehagen

Alle informantene definerte mobbing som negative handlinger mot et eller flere barn som var gjentakende over tid. Dette henger sammen med Dan Olweus (1992, s. 17-18) og Erling Roland (2014, s. 25) sine definisjoner, hvor begge handler om negative handlinger mot en eller flere personer som er gjentakende over tid. Barne- og familiedepartementet (2004, s. 4) definerer begrepet mobbing i likhet med Olweus og Roland, men legger til at det foregår et skjevt maktforhold mellom den som mobber og den som blir mobbet. Olweus (1992, s. 17-18) understreker at negative handlinger kan utføres av en person som har med hensikt å påføre og skape ubehag for andre. Dette samsvarer i det informant B la til i intervjuet: «den som utførte mobbingen hadde en intensjon om å skaffe seg makt eller gjøre skade på vedkommende».

Videre fikk informantene spørsmål om hvordan de opplevde mobbingen i barnehagen. Alle informantene hadde opplevd både verbal mobbing, fysisk mobbing og relasjonell mobbing, men i ulik grad. Informant A hadde opplevd den verbale mobbingen som mest utfordrende og gjentakende, mens informant B og informant C hadde opplevd den relasjonelle mobbingen mer. Idsøe og Roland (2017, s. 29) utdyper de ulike formene for mobbing i sin bok *Mobbeatferd i barnehagen*. Der skriver de at den fysiske mobbingen innebærer å slå, sparke eller dytte og den verbale mobbingen kan være å si stygge ord eller komme med trusler for å oppnå det man vil. Mens den relasjonelle mobbing går ut på å utestenge og ekskludere andre. Dette samsvarer med det informantene utdyper i intervjuene. Informant A opplevde den verbale mobbing mest intens hvor den foregikk i leken. Her ble det slengt spydige kommentarer og trusler hvis de ikke fikk den leken de ville ha. Informant B og informant C opplevde at det var den relasjonelle mobbingen som forekom mest i deres barnehage, ved at barna ble ekskludert fra leken.

5.2 Forebyggende arbeid

På spørsmål om hvilke forebyggende tiltak de gjennomførte i barnehagen, kom det frem at de jobbet med sosial kompetanse, lekegrupper og kursing av ansatte i mobbeatferd.

Hvis et barn opplever mobbing i barnehagen, har personalet en plikt til å stoppe og ta tak i dette. For at personalet skal kunne forebygge og stoppe mobbing i barnehagen, er det nødvendig at de har kunnskap om hva mobbing er og hvordan den foregår i barnehagen. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). I likhet med dette kunne informant C fortelle at hos dem arbeidet hele personalgruppen med tema mobbing. Dette skulle bidra til at personalgruppen fikk en bedre forståelse for hva mobbing er og hvordan de kan forebygge mobbing i barnehagen.

Informant A hadde fokus på lekegrupper, hvor de delte barna inn i smågrupper på tvers av alder og kjønn, som skulle bidra til at barna fikk leke med andre barn enn de vanligvis gjorde. I likhet med informant A, var informant B opptatt av at alle barn skulle ha noen å leke med og at personalet skulle være tilgjengelig for støtte og veiledning hvis det var noen barn som ikke kom seg inn i lek. Dette gjenspeiler seg i det Wolf (2014, s. 19) skriver om voksenrollen i lek. Hun skriver at personalet må ha kunnskap om lek og kan legge til rette for lek som fremmer utvikling og læring. Videre skriver Wolf (2014, s. 115-116) at personalet må observere og oppdage de barna som ikke er deltakende i leken, og gi disse barna støtte og veiledning for å komme seg inn i leken.

Videre stilte jeg et spørsmål om hvordan personalet kunne bidra til å forebygge mobbing i barnehagen. Her svarte informantene at personalet må vise omsorg, gi trygghet og være tilgjengelig for barna. Personalet skal også være tilstedeværende og fremstår som gode rollemodeller. I likhet med informantene legger Lund & Helgeland (2016, s. 13) vekt på viktigheten av trygge voksne for å forebygge mobbing. Hvis et barn stadig opplever å bli avvist i sosiale samspill, vil det kunne føre til at barnet trekker seg unna de sosiale situasjonene og vil få problemer med å opparbeide seg trygghet og selvtillit. Det er derfor viktig at de voksne anerkjenner barnas holdninger og væremåter, og gir de støtte og veiledning i det sosiale samspillet. Dette vil da bidra til at barna føler seg sett og inkludert, og de vil oppleve positive erfaringer som gir selvtillit og som vil hjelpe dem til å lettere inngå samspill med andre (Lund & Helgeland, 2016, s. 13).

5.3 Sosial kompetanse

Da alle informantene fikk spørsmål om hva sosial kompetanse handlet, svarte alle at det handler om å kunne samspille med andre barn og voksne i hverdagen. Informant A utdypet at sosial kompetanse også er viktig for å skape trygge og gode relasjoner som bidrar til at barn lettere kan knytte vennskap. Informant B mente at barna gjennom sosial kompetanse skal lære å støtte og hjelpe hverandre, og vise empati og medfølelse. Mens informant C la vekt på at den sosiale kompetansen skal legge grunnlaget for at barn skal kunne samarbeide, gi omsorg og ha empati overfor andre. I likhet med informantene skriver Barne- og familiedepartementet (2004, s. 6) at sosial kompetanse handler om å legge grunnlaget for det sosiale samspillet mellom andre barn og voksne. Videre skriver dem at sosial kompetanse består av ulike sosiale ferdigheter som er nødvendig for å mestre sosiale samspill med andre. Dette er ferdigheter som å vise empati og medfølelse, gi hverandre hjelp og støtte og kunne skape trygge og gode relasjoner (Barne- og familiedepartementet, 2004, s. 6).

Personalet bør ha kunnskap og ferdigheter til å legge til rette for barnesamlinger hvor det er fokus på positive og negative hendelser fra barnehagehverdagen. Ved å ta i bruk rollespill i barnesamlingene med fokus på hverdagssituasjoner, vil det bidra til at barna lettere kan kjenne seg igjen i hendelsene og få en større forståelse for hva som er rett og galt (Lamer (1997b, referert i Lamer, 2014, s. 47). I likhet med det Lamer skriver brukte samtlige informanter enkel dramatisering eller rollespill i samlingene for å synliggjøre positive og negative hendelser fra barnehagehverdagen. Hvor de sammen med barna reflekterte over det som har skjedd, hvordan man bør reagere og hva man eventuelt kunne gjort annerledes. Dette bidrar til at barna blir mer bevisste på om de handlingene de gjør er rett eller galt, samtidig som de vil kunne tilegne seg kunnskap om hvordan man skal reagere og handle i de forskjellige sosiale samspillene.

5.4 Foreldresamarbeid

Informantene mente det var viktig å ha et godt samarbeid med foreldrene for å sikre at det ble satt i gang tiltak hvis et barn mobber eller blir mobbet. De mente også at det var viktig å innkalle foreldrene til en samtale så fort som mulig for å informere om mobbingen og for å kartlegge videre arbeid med å forebygge og stoppe mobbingen. Dette er i tråd med *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2017, s. 29) hvor det står at barnehagen

og foreldrene må ha et godt samarbeid hvor barnets beste alltid skal være i fokus. For å få til et godt samarbeid mellom hjem og barnehage er det viktig at personalet møter foreldrene med åpenhet og respekt (Glaser, 2013, s. 17). Det er ikke lett å være den som skal informere foreldre om at deres barn mobber eller blir mobbet. Men hvis samarbeidet mellom barnehage og hjem er preget av gjensidig tillit og respekt vil det være lettere å ta opp vanskelige temaer som mobbing (Glaser, 2013, s. 21). Det vil også være lettere å forebygge og stoppe mobbingen tidligere hvis man har et godt foreldresamarbeid hvor man utveksler nødvendig informasjon om barnets trivsel og utvikling.

---

6. Avsluttende konklusjon

Jeg har i denne oppgaven sett på teori og intervjuet barnehagelærere om temaet mobbing i barnehagen for å kunne svare på min problemstilling *“Hvordan kan barnehagelærere forebygge mobbing i barnehagen blant 3-6 åringene?”*.

Ut fra empirien og teorien ser det ut til å være en felles oppfatning om at mobbing i barnehagen består av negative handlinger mot en eller flere personer som er gjentakende over tid. Alle informantene hadde opplevd mobbing i barnehagen blant 3-6 åringene, som bestod av verbal, fysisk og relasjonelle handlinger. Informantene ga uttrykk for at det var i leken de hadde observert mobbingen i barnehagen. De så også en sammenheng mellom sosial kompetanse og mobbing. De som ikke hadde grunnlag for god sosial kompetanse hadde problemer med å komme seg inn i det sosiale samspillet med andre som førte til at de trakk seg unna eller ble ekskludert. Det er derfor viktig å arbeide med den sosiale kompetansen i det daglige og støtte de barna som har problemer med å samspille og hjelpe de med å tilegne seg kunnskap og erfaring, nettopp for å forebygge og unngå at de blir utsatt for mobbing i barnehagen.

Det som har kommet frem ut fra empirien og teorien er at barnehagelærerne har en viktig jobb sammen med personalet med å forebygge mobbing i barnehagen. De må ha nødvendig kunnskap om hva mobbing er og hvordan den foregår for å kunne forebygge og stoppe mobbingen. Siden det er i leken mobbingen ofte skjer er det viktig at personalet observerer og oppdager de barna som holdes utenfor leken, og gir de støtte og veiledning til å komme seg inn i leken. Det kommer også frem at et godt foreldresamarbeid som er preget av gjensidig trygghet og tillit hvor man utveksler informasjon om barnets trivsel, trygghet og læring er viktig både i det forebyggende arbeidet og for å stoppe pågående mobbing.

I løpet av arbeidet med denne oppgaven har jeg lært mye om hvordan mobbing foregår i barnehagen og hva jeg bør være oppmerksom på når jeg selv går ut i jobb som barnehagelærer. Jeg har lært at det er nødvendig å ha en felles forståelse for hva mobbing er og hvordan den kan oppstå. Det er også viktig å ha kunnskap om hvordan man kan oppdage mobbing og hva man bør se etter for å avdekke mobbingen. Det er også en forutsetning at man vet hva man skal gjøre hvis mobbingen oppstår.

Litteraturliste

Barnehageloven (2005). *Lov om barnehager av 17. juni 2005 nr 64*

Barne- og familiedepartementet. (2004). *Mobbing i barnehagen: Et hefte for deg som arbeider i barnehagen*. Lokalisert på:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf

Bergsland, M. D. og Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Christoffersen, L. og Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag AS

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Helgesen, M. B. (2014). Hvordan kan mobbing forstås? I M. B. Helgesen (red.), *Mobbing i barnehagen* (s. 19-31). Oslo: Universitetsforlaget AS

Idsøe, E. C. & Roland, P. (2017) *Mobbeatferd i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Kirves, L. & Sajaniemi, N. (2012) *Bullying in early educational settings, Early Child Development and Care*, 182:3-4, 383-400

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Departementet

Kristensen, M. Ø. (2014). Kampen om mobbebegrepet. I M. B. Helgesen (red), *Mobbing i barnehagen* (s. 32-51). Oslo: Universitetsforlaget AS

Lamer, K. (2014). *Sosial kompetanse*. Oslo: Gyldendal akademisk

-
- Lund, I. (2014). Tydelige og varme voksne i møte med mobbing i barnehagen. I M. B. Helgesen (red.), *Mobbing i barnehagen* (s. 114-127). Oslo: Universitetsforlaget AS
- Lund, I. (2015) «*De er jo bare barn*»: *Om barnehagebarn og mobbing*. Oslo: PEDLEX Norsk skoleinformasjon
- Lund, I & Helgeland, A. (2016) *Mobbing i barnehagen: Anerkjennelse som forebygging*. Oslo: PEDLEX Norsk skoleinformasjon
- Olweus, D. (1992). *Mobbing i skolen: hva vi vet og hva vi kan gjøre*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Roland, E. (2014). *Mobbingens psykologi: Hva kan skolen gjøre?* (2. utg.) Oslo: Universitetsforlaget AS
- Wolf, K. D. (2014) *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Hei.

Mitt navn er Anniken Holtet-Stokkebekk, jeg går 3 året på barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Innlandet avd. Hamar. Jeg holder for tiden på å skrive en bacheloroppgave hvor tema er mobbing. I min oppgave skal jeg gå inn på hva mobbing i barnehagen er og hvordan det forebyggende arbeidet foregår i barnehagen. Min problemstilling er: «hvordan kan barnehagelærere forebygge mobbing blant 3-6 åringer i barnehagen?».

Jeg har valgt intervju som metode og i den anledning ønsker jeg å intervju deg som barnehagelærer. Intervjuet vil vare i ca. 60 minutter. Jeg ønsker stille åpne spørsmål knyttet til mobbing i barnehagen hvor det vil være rom for å utdype seg. De svarene jeg får vil hjelpe meg i det videre arbeidet hvor jeg skal drøfte og reflektere mellom teori og praksis.

Jeg ønsker å bruke en lydopptaker i intervjuet for å kunne ha fokus på samtalen, men også for å kunne samle inn mest nøyaktige data og sikre at jeg får med meg all den informasjonen som fremkommer i intervjuet som vil være til nytte til det senere arbeidet. Informasjon jeg får fra intervjuet vil bli behandlet konfidensielt og det vil ikke være mulig å bli gjenkjent i oppgaven. Lydopptaket vil bli slettet umiddelbart etter at intervjuet er ferdig analysert.

Det er frivillig å delta i dette intervjuet, og du kan når som helst trekke deg uten å oppgi grunn. Hvis du trekker deg, vil all informasjon du har gitt bli slettet umiddelbart.

Har du spørsmål om undersøkelsen er det bare å ta kontakt!

Med vennlig hilsen

Anniken Holtet-Stokkebekk

936 26 453

annikenhs@gmail.com

Vedlegg 2: Intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon

1. Hvor lang erfaring har du fra barnehage?
2. Når tok du utdannelsen din?
3. Har du annen relevant utdanning i tillegg til barnehagelærer/førskolelærer?

Hva er mobbing?

1. Hvordan vil du definere begrepet mobbing?
2. Kan du gi et praktisk eksempel på mobbing i barnehagen?
3. Hvordan opplever du mobbing i barnehagen? (fysisk, verbal eller relasjonell)
4. I hvilke sammenhenger opplever du mobbingen? (lek, sosiale samspill)
5. Hva tenker du er grunnen til at mobbing forekommer i barnehagen?
6. Hvordan snakker dere med barna om mobbing?

Forebyggende arbeid

1. Hvordan snakker dere om mobbing i personalgruppen?
2. Hvordan kan de voksne i barnehagen arbeide med å forebygge mobbing?
3. Hva slags forebyggende tiltak har dere på din avdeling/barnehage?
4. Har barnehagen en handlingsplan for mobbing i barnehagen?
  - a. Hvordan bruker dere den?

Sosial kompetanse

1. Hva legger du i begrepet sosial kompetanse?
2. Tenker du det er en sammenheng mellom sosial kompetanse og mobbing?
3. Hvordan kan dere arbeide med sosial kompetanse som forebyggende metode?

Foreldresamarbeid

1. Hvordan samarbeider dere med foreldrene hvis et barn mobber/blir mobbet?
2. Hva tenker du foreldrene kan bidra med når det kommer til forebygging av mobbing?

Øvrige spørsmål

Er det noe du ønsker å legge til?

Vedlegg 3: Samtykkeskjema

Samtykke om deltakelse

Jeg har mottatt skriftlig informasjon om deltakelsen i et intervju tilknyttet studentens bacheloroppgave. Informasjonen vil bli behandlet konfidensielt og det vil ikke være mulig å bli gjenkjent i oppgaven. Lydopptaket vil bli slettet umiddelbart etter at intervjuet er ferdig analysert. Jeg kan når som helst trekke meg fra intervjuet uten å måtte oppgi noen grunn og all informasjon som har blitt gitt vil bli slettet umiddelbart.

Jeg gir med dette samtykke til at studenten kan bruke all informasjon som kommer frem under intervjuet i sin bacheloroppgave.

Sted og dato

Signatur av informant

Signatur av student